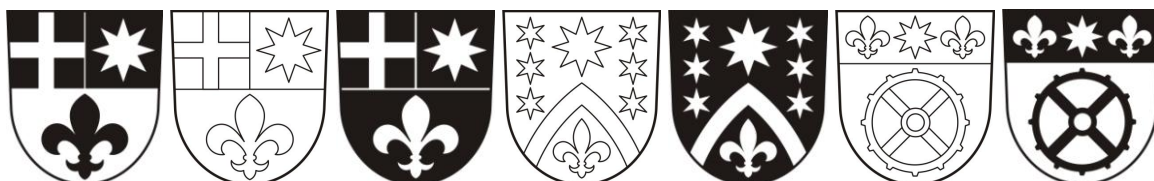

Návrh znaku a vlajky

pro obec

TRŽEĚK

Právo na znak a vlajku:

Zákon o obcích (obecní zřízení) v § 34a stanoví, že:

- (1) Obce mohou mít znak a vlajku obce.
- (2) Předseda Poslanecké sněmovny může obci, která nemá znak nebo vlajku obce, na její žádost znak nebo vlajku obce udělit. Předseda Poslanecké sněmovny může na žádost obce změnit znak nebo vlajku obce.
- (3) Obce a jimi zřízené nebo založené organizační složky a právnické osoby mohou užívat znak a vlajku obce. Jiné subjekty mohou užívat znak obce jen s jejím souhlasem. K užívání vlajky obce není nutný její souhlas.

Právo užívat znak a vlajku obce uděluje předseda Poslanecké sněmovny na základě doporučení Výboru pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu.

Žádosti o udělení znaku a vlajky obce, městyse, nebo města projednává Podvýbor pro heraldiku a vexilologii, který je součástí Výboru pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu, jenž vyslovuje souhlas s návrhy znaků a vlajek obcí.

Evidenci žádostí o udělení znaků a vlajek vede Podvýbor pro heraldiku a vexilologii, jenž současně publikuje informace o nových znacích a vlajkách obcí České republiky v systému REKOS (Registr komunálních symbolů). V tomto systému jsou na základě žádostí samospráv registrovány rovněž historické znaky obcí, městysů a měst.

Tvorba nových obecních symbolů:

Znak a vlajka musí respektovat soubor více či méně pevně stanovených heraldických a vexilologických zásad a musí rovněž vykazovat zřetelný významový vztah k lokalitě, kterou reprezentují.

Mezi relevantní tématické okruhy pro tvorbu znaku patří například konstituce tzv. mluvícího znamení (vyjádření názvu obce), reflexe historické pečetní či razítkové symboliky obce, vyjádření patrona obce, odkaz na význačné události nebo pověsti a mýty v dějinách obce, připomenutí erbovních motivů někdejších feudálních majitelů obce či panství, poukaz na specifické historické či současné řemeslné a jiné pracovní aktivity obyvatel obce, nebo vykreslení určitého relevantního přírodního motivu krajiny, do níž je obec zasazena.

Vlajka obce by měla odpovídat podobě či symbolice znaku obce. Jednou z možností je konstituce geometricky koncipované vlajky ve formě kombinace horizontálních či vertikálních pruhů a případně dalších geometrických obrazců, barevně odvozených ze znakových tinktur a doplněných fakultativně o některé relevantní znakové figury pro zdůraznění neopakovatelnosti každé vlajky. Často - a zejména u lokalit bez městského statutu, kde vzniká vlajka současně se znakem - se přistupuje rovněž k tzv. opakování znaku, což znamená, že vlajka obce má stejnou či velmi podobnou figurální kompozici jako obecní znak.

Znak obce:

Archivní průzkum prokázal existenci historické pečeti i razítka obce Tržek.

Pečeť obce je doložena jednak otisky v archivních fondech Národního archivu v Praze, konkrétně v Indikačních skicách Stablního katastru z roku 1839, a jednak otiskem v muzejních sbírkách Regionálního muzea v Litomyšli, konkrétně ve fondu Sfragistika, s datací před rokem 1887. Z těchto otisků je zřejmé, že pečetní obraz byl tvořen heraldickým, barokně tvarovaným štítem a v něm

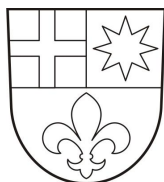
heraldickými figurami dvou tzv. přirozených lilí, horní se stonkem a dolní bez stonku (i když je také možné, že se jednalo pouze o jednu, horní lilii a dojem přítomnosti druhé, dolní lilie je způsoben pouze poškozenou plochou dolní části štítu).

Poznámka: Opis pečeti je nečitelný. V katalogu muzea je pečeť zobrazena obráceně, takže to vypadá, že se jedná o květ zvonku a nikoliv lilie, avšak podle zaobleného dolního hrotu štítu je zřejmá jeho správná orientace.

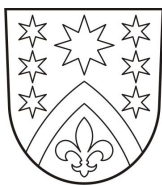

Razítko obce je doloženo otisky z první poloviny 20. století v archivních fondech Státního okresního archivu Svitavy se sídlem v Litomyšli. Razítko přejímá znakový štít ze starší, výše popsané pečeti obce a reflektuje ji tak, že ve štítě jsou zobrazeny dva květy tzv. přirozené lilie. Český majuskulní opis zní: OBECNÍ ÚŘAD V TRŽKU. Kontinuálně užívaná symbolika lilie odkazuje k historické tradici tržeckého kláštera P. Marie a koresponduje současně s mariánským zasvěcením kaple v Tržku.

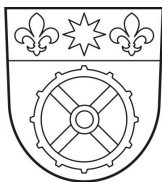
Návrh znaku obce vychází ve všech variantách 1-9 z velmi zajímavé historické symboliky obce zachycené na pečeti a razítku obce a obsahuje vždy figuru jedné či dvou lilí zobrazených však v podobě výrazně stylizované, klasické heraldické lilie, jejíž jednoduchost koresponduje s dalšími jednoduchými a výraznými znakovými figurami zařazenými variantně do návrhu znaku obce.

Ve variantách 1-3 se lilie jakožto hlavní, dominantní figura znakového štítu objevuje v přítomnosti dvou znakových polí v horní polovině štítu. Heraldicky vpravo je černé pole se zlatým heraldickým křížem, zatímco heraldicky levé modré pole obsahuje zlatou osmihrotou hvězdu. Jedná se o odkaz na znak Alberta ze Šternberka, litomyšlského biskupa, který v roce 1378 založil v Tržku kartuziánský klášter, resp. na znak biskupství v Litomyšli a na erb rodu Šternberků. Kříž odkazuje současně i na drobnou památku v obci, kterou je smírčí kříž na břehu řeky Loučné.

Varianty 4-6 zdůrazňují spjatost nejstarších dějin obce s vybudováním kláštera tím, že k pečetonému symbolu lilie připojují kromě figury osmihroté hvězdy jakožto odkazu na zakladatele kláštera také heraldskou figuru prázdného gotického oblouku a motiv hvězd odvozených ze znaku kartuziánského řádu, v němž se objevuje sedm šestihrotých hvězd, kterýžto figurální motiv je v návrhu znaku obce modifikován do podoby jedné osmihroté a šesti šestihrotých hvězd.

U variant 7-9 se počítá kromě odkazu na pečeť a razítko obce a na klášter ve vsi rovněž s vyjádřením historické mlynářské tradice v Tržku prostřednictvím kosmo položeného palečného kola, které tedy připomíná jednak mlýn o čtyřech kolech uváděný již v roce 1347 jako součást biskupského hospodářství a jednak také později vystavěné mlýny evidované jako industriální dědictví v Památkovém katalogu.

Heraldická pravidla o barvách a kovech:

Při realizaci návrhu znaku lze postupovat tak, že se jednotlivé varianty návrhu znaku od sebe liší kromě kompozičního řešení také v barevném provedení. Pokud jde o zvolení barev znaku v obecné rovině, existuje v heraldickém tvarosloví pravidlo o nemožnosti pokládání barvy na barvu a kovu na kov. V klasické komunální heraldice českých zemí hovoříme o šesti základních tinkturách, k nimž posléze přibýly další doplňkové tinktury, kupříkladu tzv. přirozené barvy. Dvě z oněch základních tinktur jsou tzv. kovy - zlatá neboli žlutá a stříbrná neboli bílá, zatímco ostatní - červená, modrá, zelená a černá - patří do kategorie barev. Je tedy možno volit buď kovový štít (resp. kovové pole štítu) a barevné figury, či opačně barevný štít (resp. barevné pole štítu) a figury kovové.

Znakové tinktury návrhu znaku obce Tržek pak konkrétně vycházejí především ze znakových tinktur biskupa Alberta ze Šternberka, resp. tinktur znaku biskupství v Litomyšli (zlatá a černá) a šternberského erbu (zlatá a modrá). Stříbrná a modrá tinktura odkazují jednak na symboliku P.Marie a jednak jako heraldická reflexe vody také na tradici mlýnů, polohu obce na soutoku Loučné a Desné a někdejší most na zemské stezce, který se připomíná již v roce 1167. Zelená barva vyjadřuje venkovský charakter obce a jedno z označení někdejšího kláštera (Hájek P.Marie).

Blason neboli popis variant návrhu znaku obce:

Varianta 1:

„Dělený a nahoře polcený štít. V pravém černém poli zlatý heraldský kříž. V levém modrém poli zlatá osmihrotá hvězda. V dolním zlatém poli modrá lilie.“

Varianta 2:

„Dělený a nahoře polcený štít. V pravém černém poli zlatý heraldský kříž. V levém modrém poli zlatá osmihrotá hvězda. V dolním stříbrném poli modrá lilie.“

Varianta 3:

„Dělený a nahoře polcený štít. V pravém černém poli heraldský kříž, v levém modrém poli osmihrotá hvězda, v dolním zeleném poli lilie, vše zlaté.“

Varianta 4:

„Prázdným sníženým gotickým obloukem modro-černě dělený štít, nahoře osmihrotá hvězda mezi dvěma trojicemi hvězd nad sebou, dole lilie, vše zlaté.“

Varianta 5:

„Prázdným sníženým gotickým obloukem modro-zeleně dělený štít, nahoře osmihrotá hvězda mezi dvěma trojicemi hvězd nad sebou, dole lilie, vše zlaté.“

Varianta 6:

„V modrém štítě s prázdným sníženým gotickým obloukem nahoře osmihrotá hvězda mezi dvěma trojicemi hvězd nad sebou, v oblouku lilie, vše zlaté.“

Varianta 7:

„Ve zlatém štítě pod modrou hlavou se zlatou osmihrotou hvězdou mezi dvěma stříbrnými liliemi modré palečné kolo.“

Varianta 8:

„Ve stříbrném štítě pod modrou hlavou se zlatou osmihrotou hvězdou mezi dvěma stříbrnými liliemi modré palečné kolo.“

Varianta 9:

„Ve zlatém štítě pod modrou hlavou se zlatou osmihrotou hvězdou mezi dvěma stříbrnými liliemi černé palečné kolo.“

Vlajka obce:

Při tvorbě návrhu obecní vlajky platí, že námět nebo podoba vlajky koresponduje s figurálním obsahem či podobou návrhu znaku. Tuto zásadu lze realizovat ve třech základních intencích:

I-Přistoupením k tzv. opakování znaku (ať již k tzv. doslovnému či tzv.částečnému opakování znaku), což znamená, že se v listu vlajky objeví zcela totožné figury ve stejné či obdobné kompozici jako ve znakovém štítu.

II-Zjednodušením znakových figur do geometrické kombinace pruhů s totožnými barvami.

III-Vzhledem ke konkrétnímu případu vyváženou kombinací postupů I. a II..

Návrh vlajky obce Tržek představuje ve variantách 1, 2, 3, 7, 8 a 9 opakování všech znakových figur v kompozici modifikované s ohledem na odlišné proporce znakového štítu a listu vlajky, zatímco u variant 4, 5 a 6 dochází k výraznému zjednodušení znakového figurálního obsahu ve formě doslovného převzetí pouze dvou figur - osmihroté hvězdy a lilie - a zjednodušení figury prázdného gotického oblouku do podoby šikmého pruhu odpovídající barvy.

Popis variant návrhu vlajky obce:

Varianta 1:

„Žlutý list s modrou lilií a černým karé nad stejně velkým modrým polem. V karé středový kříž s rameny širokými jednu desetinu šířky listu, v poli osmicípá hvězda, obojí žluté. Poměr šířky k délce listu je 2:3.“

Varianta 2:

„Bílý list s modrou lilií a černým karé nad stejně velkým modrým polem. V karé středový kříž s rameny širokými jednu desetinu šířky listu, v poli osmicípá hvězda, obojí žluté. Poměr šířky k délce listu je 2:3.“

Varianta 3:

„Zelený list se žlutou lilií a černým karé nad stejně velkým modrým polem. V karé středový kříž s rameny širokými jednu desetinu šířky listu, v poli osmicípá hvězda, obojí žluté. Poměr šířky k délce listu je 2:3.“

Varianta 4:

„List dělený žlutým pruhem vycházejícím z poslední pětiny žerďového a první pětiny vlajícího okraje listu na horní modré pole se žlutou osmicípou hvězdou a dolní černé pole se žlutou lilií. Poměr šířky k délce listu je 2:3.“

Varianta 5:

„List dělený žlutým pruhem vycházejícím z poslední pětiny žerďového a první pětiny vlajícího okraje listu na horní modré pole se žlutou osmicípou hvězdou a dolní zelené pole se žlutou lilií. Poměr šířky k délce listu je 2:3.“

Varianta 6:

„Modrý list se žlutým pruhem vycházejícím z poslední pětiny žerďového a první pětiny vlajícího okraje listu. V horním rohu osmicípá hvězda, v dolním cípu lilie, obojí žluté. Poměr šířky k délce listu je 2:3.“

Varianta 7:

„Žlutý list s modrým palečným kolem a modrým žerďovým pruhem se žlutou osmicípou hvězdou mezi dvěma bílými liliemi. Poměr šířky k délce listu je 2:3.“

Varianta 8:

„Bílý list s modrým palečným kolem a modrým žerďovým pruhem se žlutou osmicípou hvězdou mezi dvěma bílými liliemi. Poměr šířky k délce listu je 2:3.“

Varianta 9:

„Žlutý list s černým palečným kolem a modrým žerďovým pruhem se žlutou osmicípou hvězdou mezi dvěma bílými liliemi. Poměr šířky k délce listu je 2:3.“

Vyjádření k návrhu znaku a vlajky:

K variantám návrhu znaku a vlajky obce je přiloženo vyjádření PhDr. Karla Müllera,

ředitele Zemského archivu v Opavě, člena expertní skupiny Podvýboru pro heraldiku a vexilologii Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky a garanta správnosti návrhů. Z tohoto vyjádření vyplývá, že všechny varianty návrhu vycházejí z obecných zásad heraldické a vexilologické tvorby a mohou být tedy předloženy Podvýboru pro heraldiku a vexilologii Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky s žádostí o schválení a doporučení Předsedovi PS P ČR znak a vlajku obci udělit. PhDr. Karel Müller ve svém vyjádření uvádí následující:

„Všechny návrhy zpracované Mgr. Janem Tejkalem odpovídají zásadám heraldické a vexilologické tvorby a mohou být předloženy podvýboru pro heraldiku a vexilologii Poslanecké sněmovny P ČR k projednání.

Autor zvolil jako dominantní figuru lilii, která se, byť v přirozené formě, objevuje již na obecních pečetích a nepochybně se vztahuje k zdejšímu kartuziánskému klášteru. Jeho zakladatelem byl litomyšlský biskup Albert ze Šternberka, proto autor začlenil jeho biskupský znak do první série návrhů. Variantně se pokusil vyjádřit klášter prostřednictvím gotického oblouku a palečným kolem připomenul zdejší památkově chráněné mlýny.

Osobně doporučuji k využití varianty č. 4 – 6 a naopak nedoporučuji varianty č. 1-3, jejichž skladba je poněkud zavádějící a příliš evokuje tradici litomyšlské církevní heraldiky.“

Záleží ovšem především na zastupitelstvu obce, kterou z předložených variant zvolí. Podmínkou je heraldická a vexilologická správnost, kterou - jak dokládá přiložené vyjádření - splňují všechny předložené varianty návrhu.

Poznámky k zásadám heraldické a vexilologické tvorby:

V současné právní terminologii figuruje jako primární pojem „vlajka“. Ve vexilologické terminologii se pak hovoří o vlajce, nebo o praporu dle způsobu užití. V rámci tohoto textu užíváme právně závazný pojem „vlajka“.

Poměr stran listu vlajky je dle metodického pokynu Podvýboru pro heraldiku a vexilologii Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky shodný s poměrem stran státní vlajky České republiky – tj. 2:3.

Na list vlajky nelze položit znakový štít – vlajka musí být svébytným symbolem, nikoliv jen podkladem pro znak. Rub a líc vlajkového listu musí být totožný.

Barvy vlajky musí vycházet z barev znaku obce, mohou se omezit na základní, za které se považují především barvy štítu nebo jeho polí a barvy hlavních figur.

Na vlajce mohou být použity jen figury ze znaku či jejich deriváty. Figury, nevyskytující se ve znaku není možné použít. Na vlajku není nutné přenést všechny figury ze znaku.

Tzv. heraldickou vlajku (převod obsahu štítu na list vlajky) je možné vytvořit jen v případě jednoduchého a výrazného znaku.

Vlajkový list musí být jednoznačně slovně popsatelný vexilologickou terminologií tak, aby mohl být zhotoven bez grafické předlohy.

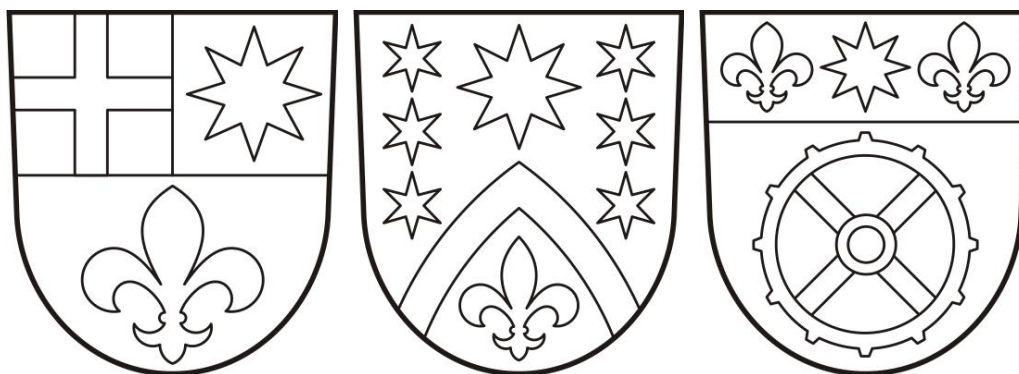
Pojmy „zlatá“ a „stříbrná“ (tinktura) u znaku nahrazují u vlajky pojmy „žlutá“ a „bílá“ (barva).

V heraldice se pravá a levá strana popisují z pohledu štítonoše. Z pohledu pozorovatele je tedy heraldicky pravá strana vlevo a heraldicky levá strana vpravo. Neudává-li se v blasonu orientace figury, má se za to, že je orientována doprava.

U heraldických tinktur – to znamená barev a kovů – se neudávají odstíny. Při konkrétním zobrazení platí obecné pravidlo o vhodnosti tmavších a sytějších odstínů. Odstíny ve výtvarném řešení návrhu symbolů obce proto nejsou zcela závazné a lze je upravovat.

Heraldika počítá s vysokou mírou stylizace zobrazených znakových figur. Figura by měla být jasně rozpoznatelná, což ovšem neznamená, že má být zobrazena realisticky – může být například proporčně upravená tak, aby co nejvíce vyplňovala prostor znakového štítu, nebo mohou být její jednotlivé komponenty zobrazeny v upravených proporcích v závislosti na celkové kompozici znaku.

Primární je v heraldice blason neboli slovní popis a sekundární kresebná podoba neboli vizualizace blasonu, což znamená, že stejný znak může mít několik výtvarných podob (i současně užívaných).

dne 15.2.2022, Mgr. Jan Tejkal

Přílohy:

1. Výtvarná realizace variant návrhu znaku a vlajky obce
2. Reprodukce textových a obrazových podkladů
3. Kladné vyjádření člena expertní skupiny Podvýboru pro heraldiku a vexilologii Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky